

1. Obiekt

DOM MIESZKALNY (KAMIENICA)

2. Czas powstania

I połowa XIX w.

3. Miejscowość

CZĘSTOCHOWA

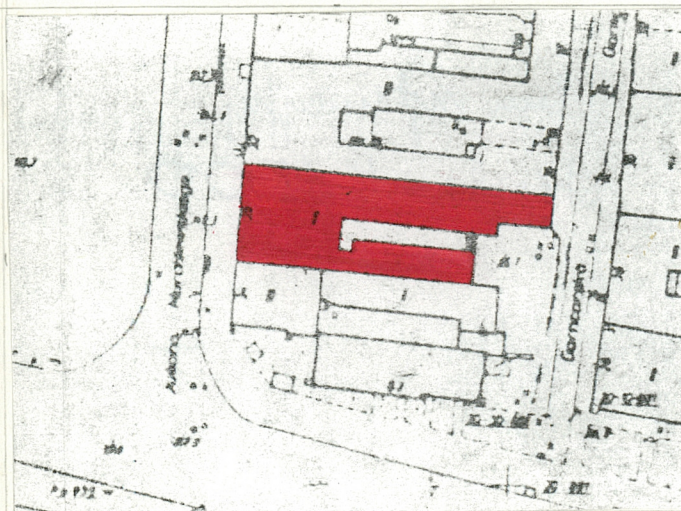
11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

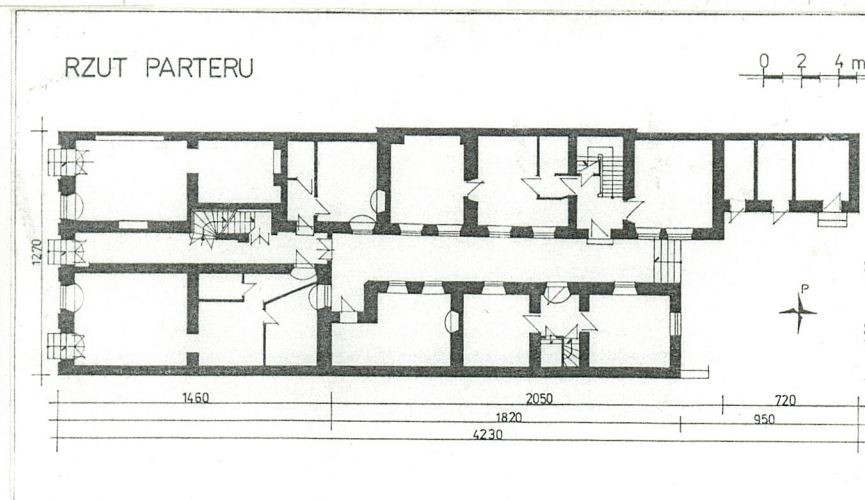
Elewacja frontowa

Orientacja skala 1:20000

Sytuacja skala 1:1000

4. Adres

Częstochowa, Stary Rynek 23

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo częstochowskie

gmina

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo katowickie

powiat częstochowski

8. Właściciel i jego adres

Gmina Miejska Częstochowa
Administracja: Zarząd Budynków
Komunalnych w Częstochowie
ul. P.O.W. nr.24

9. Użytkownik i jego adres

mieszkania lokatorskie

10. Rejestr zabytków

Nr 465/89 data 30.06.1989

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Budynek zbudowany w I połowie XIX wieku, oficyny wzniesione prawdopodobnie w 1869r. W 1969 r. budynek przebudowano. Posesja zajmuje powierzchnię 546 m². Elewacja frontowa pozbawiona jest obecnie cech stylowych. Budynek posiada jednak cechy zabytkowe między innymi : część piwnic sklepionych kolebkowo, charakterystyczny układ rzutu parteru z sienią przejściową i przylegającymi do niej schodami zabiegowymi, przy oficynie północnej - drewniane galerie. Jest to przykład charakterystycznej dla Częstochowy zabudowy XIX-wiecznej. Księga wieczysta nr. 75/II założona w 1910 r. mówi nam, że pierwszymi właścicielami byli Herc vel Hercka Goldstein oraz Moszek i Rychla Szmulewicz. Po śmierci Goldsteina w 1935 roku połowa nieruchomości przeszła na własność pięciorga dzieci: Hindy z Goldsteinów Perelman, Rywy, Laji, Wolfa, Mojżesza vel Moszka. W roku 1936 Rywa Goldstein i Wolf Goldstein sprzedają swoje części Szlamie Chaimowi Laksowi ; Laja Goldstein i Hinda Perelman sprzedają swoje własności wyżej wymienionemu w 1937 roku, a Mojżesz vel Moszek czyni to samo w 1938r. Spadkobiercami zmarłego w 1936 r. Moszka Szmulewicza są : wdowa po nim Rychla oraz synowie Lajb i Hron. Cała nieruchomość, należąca w 1938 r. do: Szlamy Chaima Laksa, Rychli Szmulewicz i jej synów obciążona jest długami na rzecz między innymi : Gminy Żydowskiej, Banku Gospodarstwa Krajowego, Komunalnej Kasy Oszczędności powiatu częstochowskiego, Rybnickiej Fabryki Skór. Po śmierci Szlamy

c.d.karty zał.nr.1

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie instalacje)

SYTUACJA: posesja Stary Rynek 23 zlokalizowana jest w zabudowie zwartej, we wschodniej pierzei Rynku. Jest to kwartał zabudowy ograniczony ulicami: Stary Rynek, Mirowską, Garncarską i ulicą Ptasią.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA, TECHNIKA: budynek murowany, dwukondygnacyjny z poddaszem nieużytkowym, częściowo podpiwniczony; składa się z dwutraktowego budynku frontowego i dwóch oficyn; północnej i południowej, przylegających do budynku głównego od strony wschodniej.

SCIANY: piwnic i nadziemna z kamienia wapiennego i cegły pełnej na zaprawie wapiennej; grubość murów zróżnicowana, w piwnicach budynku frontowego - dochodząca do 1,3 m.

SKLEPIENIA I STROPY: nad piwnicami budynku frontowego - sklepienia z kamienia wapiennego w formie kolebek; korytarze piwniczne również sklepione kolebkowo; w sieni przejściowej budynku frontowego, w trakcie od strony podwórza zachowane sklepienie żagielkowe; stropy nad parterem i piętrem drewniane, belkowe ze ślepym pułapem, częściowo w budynku frontowym oraz w całości w oficynie północnej wymienione na stropy typu WPS; strop nad piętrem w oficynie północnej obniżony o wysokość dwóch stopni w stosunku do stropu w budynku głównym;

WIEŻBA DACHOWA: budynek frontowy - dach dwuspadowy drewniany; więźba dachowa o nietypowej konstrukcji płatwiowej, dwustolcowej z zastrzałami i ścianką kolankową; oficyny dach pulpitowy drewniany z więźbą o nietypowej konstrukcji płatwiowej, dwustolcowej.

POKRYCIE DACHU: papa asfaltowa na deskowaniu.

POSADZKI I PODŁOGI: w piwnicach - klepisko; w sieni budynku frontowego z klatką schodową, w lokalu sklepowym z zapleczem, w przedsionku w oficynie południowej, w sanitariatach i na schodach prowadzących do piwnic - wylewka cementowa; na podwórku płytki chodnikowe oraz betonity; w klatce schodowej w oficynie północnej - schody i spoczniki drewniane; w lokalach mieszkalnych - podłogi drewniane (deski), gumoleum, płytki ceramiczne.

SCHODY: w budynku frontowym - schody zabiegowe, żelbetowe, wykończone wylewką cementową, poręcz drewniana, umocowana do ściany; w oficynie północnej - schody dwubiegowe, powrotne drewniane, policzkowe o stopniach nasadzanych; schody prowadzące na poddasze - zabiegowe, policzkowe o stopniach wpuszczanych z prostą drewnianą balustradą; w oficynie południowej - schody prowadzące do piwnicy - zabiegowe, żelbetowe, wykończone wylewką cementową. Do piwnic pod budynkiem głównym prowadzą schody na gruncie, zabiegowe, wykonane z kamienia łamanego, wykończone wylewką cementową. W ścianie piwnic fasady frontowej widoczne są ślady dawnego, zewnętrznego wejścia do piwnicy, która w XIX wieku spełniała funkcję usługową. W jednym z naroży sklepionej pełną kolebką piwnicy zachowała się żeliwna balustrada (istnieje domniemanie, że jest to balustrada schodów prowadzących do pomieszczenia pod piwnicami).

OTWORY: na pierwszym piętrze budynku frontowego - okna ościeżnicowe, dwudzielne z nadświetleniem zamkniętym od góry łukiem, sześciokwaterowe, skrzydła nadświetlenia rozwierane; na parterze: okno lokalu mieszkalnego ościeżnicowe,

c.d.karty zał. nr.1.

14. Kubatura

3920 m³

15. Powierzchnia użytkowa

437 m²

16. Przeznaczenie pierwotne

mieszkalne i handlowo -
usługowe

17. Użytkowanie obecne

mieszkalne i handlowo-
usługowe

18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja

Budynek był kilkakrotnie przebudowywany - w 1869 roku dobudowano oficyny. W okresie powojennym prace remontowe przeprowadzało Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkalniowej w Częstochowie.

W 1969 r. budynek przebudowano i wyremontowano.

Obecnie administrowaniem nieruchomości zajmuje się Zarząd Budynków Komunalnych w Częstochowie.

W roku bieżącym (1996) planowane jest przeprowadzenie kapitalnego remontu.

Należy wspomnieć, że opuszczony lokal mieszkalny na parterze w budynku frontowym został wyremontowany przez nowego lokatora w 1995 roku.

19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

Stan zachowania zły; wyeksploatowane ściany fundamentowe, zły stan stropów drewnianych, zużycie stolarki okiennej, wydeptane schody drewniane i zły stan galerii zewnętrznej w oficynie północnej, ubytki w tynkach zewnętrznych; wyeksploatowanie instalacji wewnętrznych (szczególnie instalacji wody zimnej) oraz rynien i rur spustowych, stan więźby dachowej - niezadowalający, pokrycie dachu - w stanie złym; w oficynie południowej mieszkania o bardzo niskim standardzie jednoizbowe, bez sanitariatów, z jedną wspólną ubikacją, płytki chodnikowe w podwórzu oraz schody terenowe zniszczone, popękane, wymagają remontu kapitalnego.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

- 1) Budynek wymaga remontu, ze szczególnym uwzględnieniem: wykonania starannej renowacji fasady; wymiany stropów drewnianych lub ich wzmocnienia
- 2) Wymiany uszkodzonych elementów więźby dachowej i zmianą pokrycia dachu na dachówkę ceramiczną; oraz wymiany rynien i rur spustowych
- 3) Remontu drewnianych schodów w oficynie północnej
- 4) Renowacji drewnianej galerii oficyny północnej
- 5) Remontu kapitalnego instalacji wodno-kanalizacyjnej
- 6) Wymiany zniszczonej stolarki okiennej i drzwiowej połączonej z jej ujednoliceniem
- 7) Renowacji fasady frontowej z odtworzeniem dawnej, żeliwnej balustrady balkonu

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Księga Wieczysta nr [REDACTED] Państwowe
Biuro Notarialne, W.K.W. Częstochowa ;
Karta ewidencyjna "zielona", Archiwum PSOZ Częstochowa.

22. Bibliografia

Studium historyczno - urbanistyczne miasta Częstochowy
opracowanie Janiny Eysymont, P.K.Z. Wrocław.

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Bernhardt "Kopia Mappy Miasta Starej Częstochowy
w Obwodzie Wieluńskim w Województwie Kaliskim "
AGAD, zb.kartogr. sygn. 340 - 27, Częstochowa, ok. 1819r.
"Plan goroda Czenstochowa", K.Brandtner, M.M.Awerianow
1900 - 1901 ; Zbiory Muzeum Okręgowego w Częstochowie;

24. Uwagi różne

25. Opracował

Wacław Mentek , maj 1996 r.

tekst

plany, rysunki

Wacław Mentek, maj 1996 r.

zdjęcia fotogr.

Wacław Mentek, maj 1996 r.

miejsce przechowywania negatywów

42-200 Częstochowa ul.Kilińskiego

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

42/44 m. 68

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Do karty załączono 9 załączników.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Częstochowa	kamienica Stary Rynek 23	materiał uzupełniający

c.d.rubr. nr.12

Chaima Laksa, właścicielką kamienicy zostaje wdowa po nim Rywka z Wajsów Laks, a po jej śmierci w 1946r. prawo do spadku otrzymał brat [REDAKTED]. W tym czasie z wykazu hipotecznego Księgi Wieczystej wykreślone zostały kaucje z powodu upływu terminu ich ważności. W 1949r. [REDAKTED] sprzedaje swoją część [REDAKTED] zamieszkałej w [REDAKTED]. W 1959r. na część nieruchomości należącej do [REDAKTED] nałożoną hipotekę przymusową na rzecz Skarbu Państwa, przypadającą z tytułu zaległego podatku od wzbogacenia wojennego za rok 1951. W tymże roku prawo własności nieruchomości opuszczonej przyznane zostały w trybie art. 34 dekretu z dnia 8.03.1946r. o majątkach opuszczonych i ponemieckich Skarbowi Państwa. Od tego momentu zarządzaniem nieruchomości zajmuje się Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej w Częstochowie, które przeprowadza szereg remontów między innymi w 1969r. 30.06.1989r. obiekt wpisano do rejestru zabytków województwa częstochowskiego. Wyżej wymienione fakty nasuwają wniosek, że budynek mimo kilkakrotnych "przeróbek" i "poprawek" posiada cechy zabytku i musi podlegać ochronie konserwatorskiej.

c.d.rubr.13

prostokątne dwudzielne z nadślemieniem, sześciokwaterowe; okno witryny sklepowej - drewniane jednodzielne, jednorzędowe o skrzydłach rozwieranych; okna od strony podwórza (lokali mieszkalnych i klatek schodowych) ościeżnicowe dwudzielne, trójrzędowe, skrzydła nadślemienia uchylne lub rozwierane, jedno okno na parterze wymieniono na zespolone; drzwi wejściowe do sieni budynku frontowego od strony ulicy i od podwórza - drewniane dwuskrzydłowe ramowo płycinowe z naświetlem; drzwi wejściowe do lokalu mieszkalnego na parterze (zewnątrzne) - drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo - płycinowe, częściowo przeszklone z naświetlem, przed drzwiami - prosta balustrada stalowa; drzwi do sklepu - drewniane dwuskrzydłowe ramowo-płycinowe z naświetlem, z przeszkleniem zabezpieczonym stalową kratą; wszystkie drzwi cofnięte w stosunku do lica muru fasady i wyniesione nad poziom chodnika o 4 stopnie; drzwi wejściowe do klatki schodowej oficyny północnej oraz przedsionka oficyny południowej - drewniane, ramowo - płycinowe, jednoskrzydłowe bez naświetla, także drzwi deskowe; drzwi prowadzące z sieni na klatkę schodową - drewniane, deskowe dwuskrzydłowe z naświetlem wielokwaterowym; drzwi prowadzące z sieni do piwnic - drewniane dwuskrzydłowe ramowo-płycinowe z naświetlem łukowym wypełnionym gęstą stalową siatką a drzwi wejściowe do lokali i w lokalach mieszkalnych - drewniane, jedno - lub dwuskrzydłowe ramowo - płycinowe z naświetlem lub bez; drzwi do piwnic lokatorskich i pomieszczeń gospodarczych - drewniane jedno - i dwuskrzydłowe, deskowe; wszystkie otwory okienne i drzwiowe wykonane z drewna.

RZUT : budynek założony na niesymetrycznym planie litery " U "; budynek główny - dwutraktowy z charakte-

Wkładkę założył: ..... maj 1996r.

(imię, nazwisko, data)

verte

Miejsce przechowywania negatywów: .....

Wzrór ODZ 1978 r.

rystycznym układem rzutu parteru - nieprzejazdowej sienią przejściową w osi środkowej, prowadzącą na podwórze i przylegającymi do niej schodami zabiegowymi łączącymi parter z piętrem; obie oficyny jednotraktowe, północna - dwukondygnacyjna, południowa jednokondygnacyjna z zejściem do piwnicy schodami zabiegowymi. Do oficyny północnej przylega od strony wschodniej mury, trzykondygnacyjny budynek gospodarczy o traktach węższym niż trakt oficyny. Pomieszczenia gospodarcze na drugim piętrze dostępne z drewnianej galerii zewnętrznej (wejście na galerię z poziomu chodnika schodami drabiniastymi lub z klatki schodowej oficyny północnej). Drugie piętro budynku gospodarczego stanowi część mieszkania usytuowanego na pierwszym piętrze oficyny. Lokale mieszkalne oficyny południowej - jednoizbowe, bez sanitariatów - z jedną wspólną toaletą. W rzucie piwnic uwagę zwraca długi, dość wąski korytarz, przykryty pełną kolebką (nad korytarzem w poziomie parteru znajduje się sień budynku), przestronne piwnice, również sklepione pełną kolebką (jedno z pomieszczeń piwnicznych znajduje się poza obrysem murów budynku frontowego - pod poziomem chodnika). Grubość murów zróżnicowana, pod fasadą budynku gł. - powyżej 1 metra. Poddasze budynku frontowego i oficyny północnej dostępne jedynie z klatki schodowej w oficynie.

BRYŁA : budynek frontowy - dwukondygnacyjny z nieużytkowym poddaszem (strych), podpiwniczony; oficyna północna - dwukondygnacyjna, jednotraktowa z poddaszem, bez podpiwniczenia, związana organicznie z budynkiem głównym; oficyna południowa - jednokondygnacyjna z poddaszem nieużytkowym (strych), częściowo podpiwniczona, pierwotnie nie związana z budynkiem głównym (wolną przestrzeń między budynkiem frontowym a oficyną wypełnia obecnie przedsionek lokalu mieszkalnego). Budynek główny przykryty dachem dwuspadowym o układzie kalenicowym, oficyny z dachami pulpitowymi, nad trzykondygnacyjnym budynkiem gospodarczym, przylegającym od strony wschodniej do oficyny północnej - dach jednospadowy; na poziomie pierwszego piętra wschodniej części oficyny północnej oraz pierwszego i drugiego piętra budynku gospodarczego - interesująca drewniana galeria, wsparta na drewnianych rzeźbionych belkach zakotwionych w murze (fragmentarycznie płyta galerii żelbetowa, wsparta na belkach żelbetowych), konstrukcja zadaszenia galerii - drewniana, pokryta papą; górna galeria dostępna z klatki schodowej, dolna - schodami drabiniastymi od podwórza; Z uwagi na wąską parcelę o szerokości 12,7 metrów oficyny usytuowane są blisko siebie i tworzą długie, wąskie, źle doświetlone podwórze.

ELEWACJA : budynku frontowego od strony ulicy - bez cech stylowych, pięcioosiowa; osie elewacji podkreślone w wyniku podziału fasady na jednakowe, wąskie pola płaskimi, wykonanymi w tynku lizenami, wyrastającymi z niewysokiego, płaskiego cokołu a zamkniętymi u góry pasem tynku z rzędem otworów okiennych doświetlających poddasze, nad nim wieńczący fasadę prosty gzyms; w parterze - pośrodku i w obu osiach skrajnych - otwory drzwiowe, w dwóch pozostałych osiach otwory okienne; nad wejściem głównym na piętrze - balkon z płytą z drewnianych desek, wspartą na żeliwnych ozdobnych wspornikach, balustrada balkonu stalowa; poziom parteru wyniesiony około 60 cm ponad poziom chodnika, co podkreśla skromny cokół; do pomieszczeń usytuowanych na parterze (sklep i mieszkanie), a także do sieni wchodzi się zewnętrznymi, dostępnymi wprost z chodnika, czterostopniowymi schodkami; otwory okienne

1. Miejscowość Częstochowa	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) kamienica Stary Rynek 23	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) materiał uzupełniający fotograficzny
-------------------------------	--	--

c.d.rubr.nr.13

i drzwiowe rozmieszczone symetrycznie; okna na piętrze sześciokwaterowe z łukowym nadprożem, bez obramień - za to z dość skromnymi gzymsami podokiennymi; elewacja oficyny południowej - prosta, bezstylowa; przy oficynie północnej, w jej wschodniej części - charakterystyczne drewniane galerie.
WNETRZA I WYPOSAŻENIE: w budynku nie zachowało się pierwotne wyposażenie i brak wnętrz z zachowanymi zabytkowymi detalami architektonicznymi.
INSTALACJE: wodno - kanalizacyjna, elektryczna, grzewcza (piece i trzony kuchenne - węglowe).-

Wejście do budynku od ulicy
Stary Rynek

Balkon - detal

Wkładkę założył: Wacław Mentek, maj 1996 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

Okno piętra budynku
frontowego

Balkon i drzwi balkonowe
fasady frontowej

Wsporniki balkonu -
detal

1. Miejscowość Częstochowa	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) kamienica Stary Rynek 23	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) materiał uzupełniający i fotograficzny
-------------------------------	--	--

Korytarz piwniczny

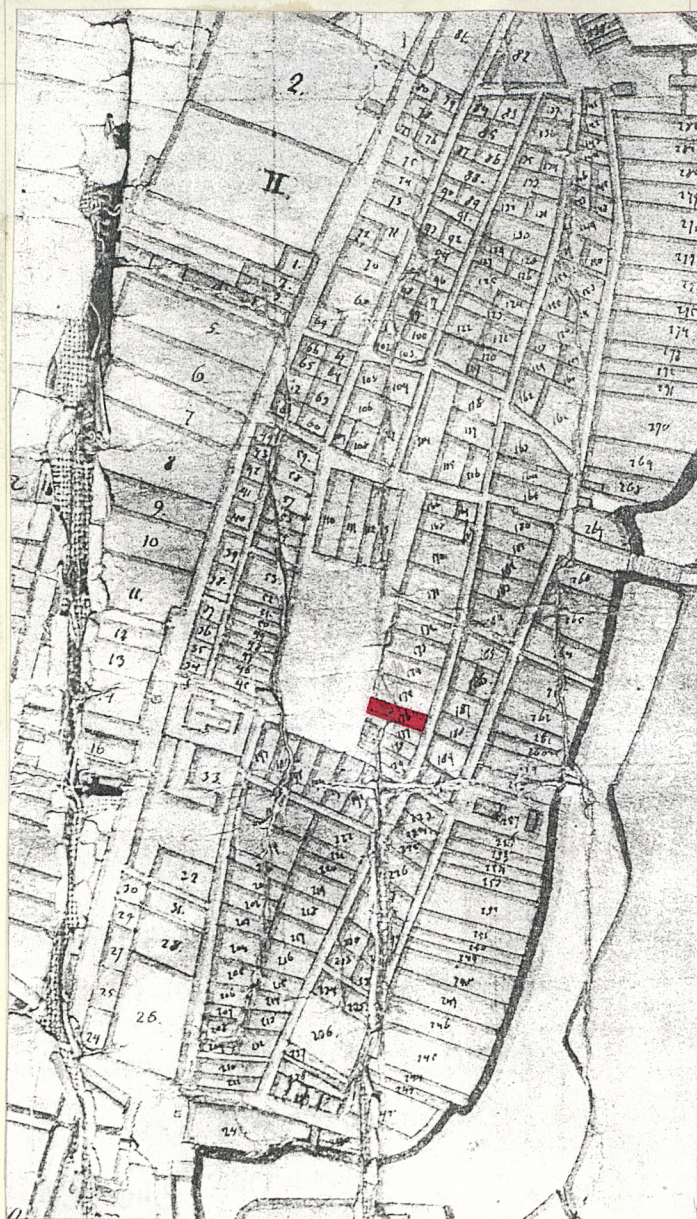

Schody zabiegowe prowadzące do piwnic

Wkładkę założył: Wacław Mentek, maj 1996 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

Fragment mapy :
Kopia mapy Starej Częstochowy
w obwodzie wieluńskim w woj. ka-
liskim" AGAD zbiory kartograficz-
ne sygn. 340 - 27

Częstochowa - Stare Miasto - 1901
Fragment planu - Archiwum
Państwowe w Częstochowie

1. Miejscowość

Częstochowa

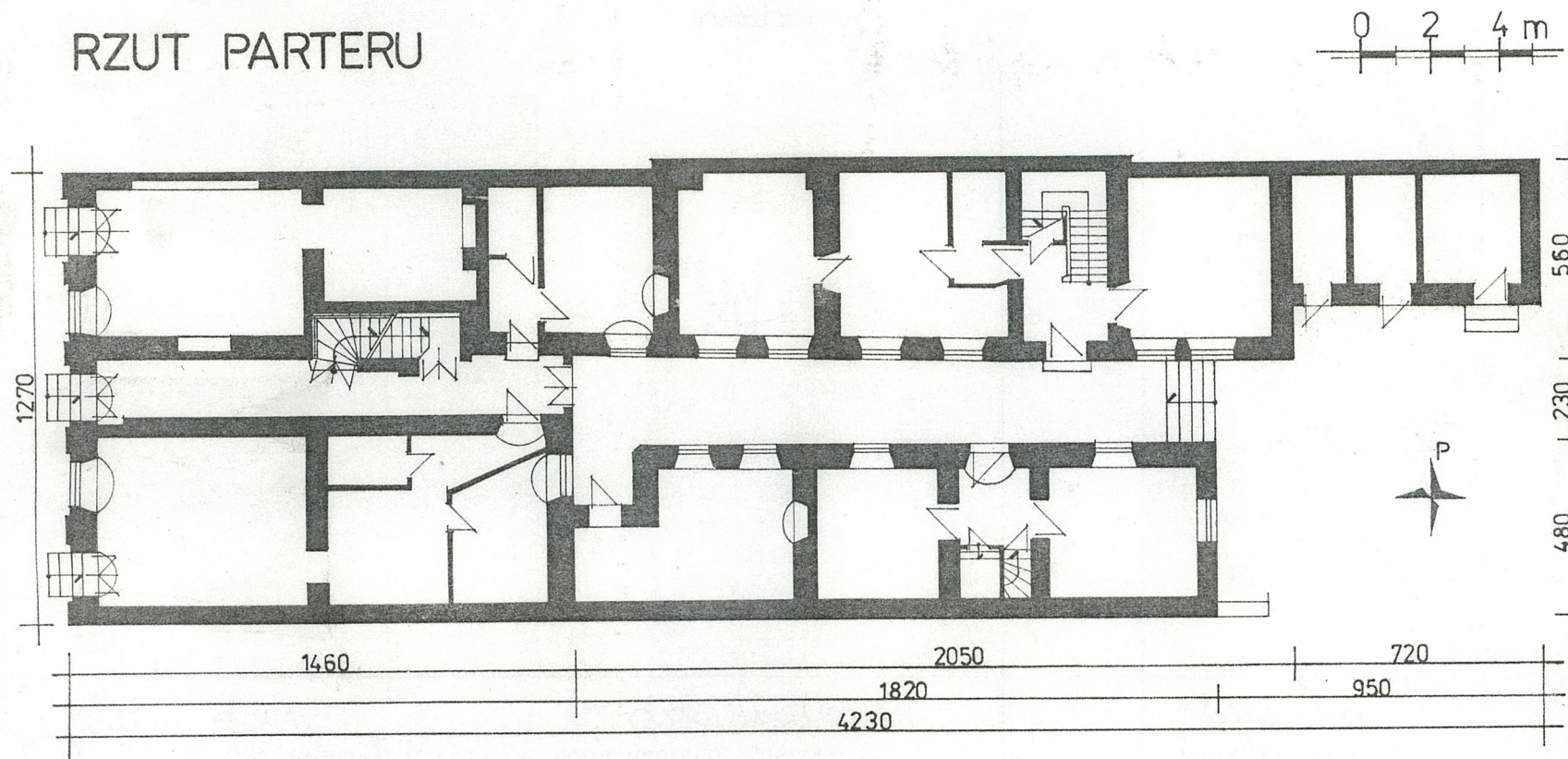
2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

kamienica Stary Rynek 23

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

materiał uzupełniający

RZUT PARTERU

Wkładkę założył: Wacław Mentek, maj 1996 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

Sień przejściowa w budynku frontowym.

Drzwi w sieni prowadzące do schodów na piętro.

Okno oficyny północnej.

Cekół ze schodami budynku frontowego.

Okno piwniczne od ul. Stary Rynek.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Częstochowa	kamienica Stary Rynek 23	materiał fotograficzny

Drzwi w sieni prowadzące do piwnic

Zejście do piwnic

Żeliwna balustrada w narożu piwnicy lokatorskiej

Wkładkę założył: Wacław Mentek, maj 1996 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

Sklepienie w piwnicy lokatorskiej

Wejście do piwnicy

Dawne wejście do piwnicy (bezpośrednio z ulicy)

1. Miejscowość

Częstochowa

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Kamienica Stary Rynek 23

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

materiał fotograficzny

Schody drabiniaste
prowadzące na galerię
przy budynku gospodarczym

Ozdobne belki drewniane wspierające galerię przy
oficynie północnej

Wkładkę założył: Wacław Mentek, maj 1996 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

Widok na podwórze w kierunku ulicy Garncarskiej

Widok kamienicy od strony ulicy Garncarskiej

1. Miejscowość Częstochowa	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) kamienica Stary Rynek 23	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) materiał fotograficzny
-------------------------------	--	--

Klatka schodowa
w oficynie północnej

Fragmant dolnego piegu
schodów

Detal schodów

Wkładkę założył: Wacław Mentek, maj 1996r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

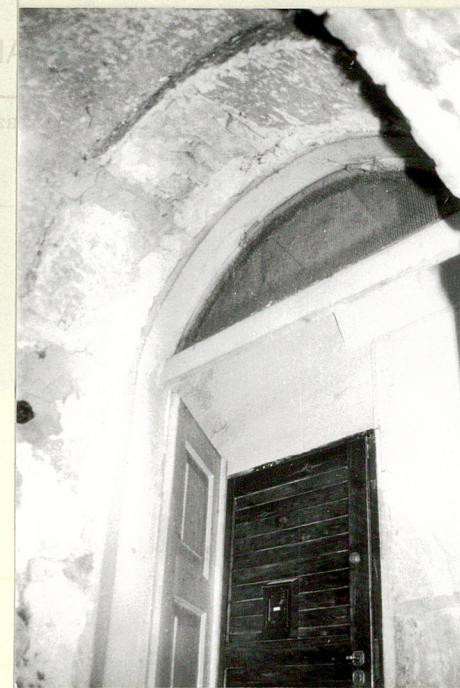

Wjście do piwnicy

Klatka schodowa budynku frontowego

Sklepienie otworu drzwi - piwnica

Schody drewniane oficyny północnej widok od dołu

Schody oficyny północnej

1. Miejscowość Częstochowa	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) kamienica Stary Rynek 23	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) materiał fotograficzny
-------------------------------	--	--

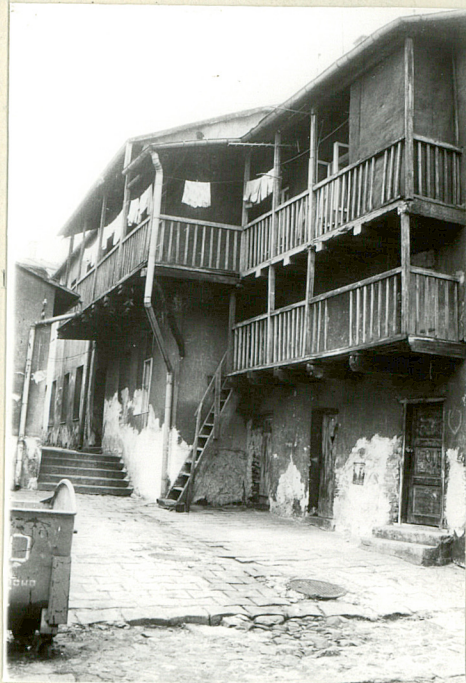
Strych - więźba dachowa

Wkładkę założył: .....
Wacław Mentek, maj 1996r.

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

Galeria - widok ogólny

Elewacja budynku frontowego od
strony podwórza (widok z galerii)

Schody do piwnicy

Galeria budynku gospodarczego
przy oficynie północnej

Detal galerii - belki z balustradą